

Na osnovu člana 16. stav 4. Zakona o Vladi Zeničko-dobojskog kantona-Prečišćeni tekst ("Službene novine Zeničko-dobojskog kantona", broj: 7/10), a u skladu sa članom 13. i 119. Zakona o zdravstvenoj zaštiti ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj: 46/10) i Zakonom o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj: 29/05), na prijedlog Ministarstva zdravstva, Vlada Zeničko-dobojskog kantona, na 33. sjednici, održanoj dana 05.11.2015. godine d o n o s i

ZAKLJUČAK

o usvajanju Program provođenja jesenje faze obavezne preventivne sistematske deratizacije na području Zeničko-dobojskog kantona u 2015. godini

I.

Usvaja se Program provođenja jesenje faze obavezne preventivne sistematske deratizacije na području Zeničko-dobojskog kantona u 2015. godini.

II.

Nalaže se Javnoj ustanovi Institut za zdravlje i sigurnost hrane Zenica da Program iz tačke I. ovog zaključka realizuje u skladu sa naredbom Ministarstva zdravstva.

III.

Za realizaciju ovog zaključka zdužuju se Ministarstvo zdravstva i Javna ustanova Institut za zdravlje i sigurnost hrane Zenica, svako u okviru svoje nadležnosti.

IV.

Zaključak stupa na snagu danom donošenja.

Broj: 02-_____ /15.

Datum, 05.11.2015. godine

Zenica

PREMIJER

Miralem Galijašević

DOSTAVLJENO:

1x Ministarstvo zdravstva,

1x Ministarstvo finansija,

1x JU Institut za zdravlje i sigurnost hrane Zenica, putem ministarstva,

1x Općinskom gradonačelniku/načelnicima,

Zeničko-dobojskog kantona, putem ministarstva,

1x Domovi zdravlja, putem ministarstva,

1x a/a.

INSTITUT ZA ZDRAVLJE I SIGURNOST HRANE

Fra Ivana Jukića 2, 72000 Zenica, Bosna i Hercegovina
tel.+38732 443 540 / fax.+38732 443 530
www.inz.ba / info@inz.ba / IDB 4218900490003

PROGRAM

**Provođenja jesenje faze obavezne preventivne sistematske deratizacije na području
Zeničko-dobojskog Kantona 2015.godine**

(Kontrola uzročnika zaraznih oboljenja i njihovih prenosilaca – glodara)

Zenica, oktobar, 2015. godine

I UVODNE NAPOMENE

Obaveza provođenja preventivne sistematske deratizacije, kao opšte mjere u sprječavanju pojave zaraznih oboljenja, propisana je Zakonom o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti („Sluzbeni list FBiH“ broj 29/05), koji obaveznu protivepidemijsku deratizaciju, dezinfekciju i dezinsekciju određuje kao mjeru za suzbijanje širenja određenih zaraznih bolesti.

Glodari i insekti nanose velike ekonomske štete u stambenim i privrednim objektima, pogoršavaju opće higijenske uslove za život, uništavaju i zagađuju hranu. Prenosioci su, rezervoari i mogući izvor infekcije za mnoge uzročnike zaraznih oboljenja, prvenstveno u urbanim sredinama, a više od pedeset bolesti iz grupe zoonoza se često spominje u stručnoj literaturi, među kojima su najpoznatiji: salmoneloza, leptospiroza, trihinelozna, antraks, tularemija, bjesnilo, botulizam, nekoliko vrsta riketsijskih oboljenja.

U cilju kontrole ovih oboljenja, jedan od važnih zadataka je osmišljeno sprovođenje preventivnih mjera koje imaju za cilj svođenje brojnosti mikroorganizama i njihovih prenosilaca do tzv. biološki tolerantnog nivoa, koji predstavlja minimalni zdravstveni rizik.

Nesavjesno sprovođenje ovih mjera, kao i neadekvatna i nestandardizirana primjena sredstava za DDD kreira još jedan zdravstveni rizik a to je povećanje rizika od „Long-term“ oboljenja, kao posljedica ekspozicije stanovništva štetnim ekološkim faktorima. Stoga je za postizanje kvalitetne kontrole uzročnika i prenosilaca zaraznih oboljenja, potrebno primijeniti jednoobrazni program preventivne deratizacije na cijelom Kantonu i pažljivo pratiti njegovu realizaciju.

Institut za zdravlje i sigurnost hrane Zenica će prije početka jesenje faze preventivne deratizacije istražiti stepen infestacije glodara na javnim površinama, trgovima, obalama vodotokova, i metodom zbira svih zgrada u kojima je zabilježena pojava glodara na promatranom području tokom godine podijeljen sa ukupnim brojem zgrada. Stepem infestacije u jesenjoj fazi deratizacije smatra se početnim, a stepem infestacije u drugoj, proljetnoj fazi smatra se kontrolnim stepenom infestacije. Institut je u provedbenom dijelu Programa obavezne preventivne sistematske deratizacije na području Zeničko-dobojskog kantona u 2012. godini postavio referalnu metodologiju rada baziranu na savremenim naučnim principima, istovremeno vodeći računa da se kod izbora rodenticida i insekticida koriste najefikasniji preparati sa najmanjim toksičnim efektom. Institut će koordinirati sve programske aktivnosti, pratiti i nadzirati izvedbeni dio obavezne preventivne sistematske deratizacije, kako bi se obezbijedila sinhroniziranost operativnog plana, te će angažovati eksperta za procjenu uspjeha preventivne deratizacije nakon provedene faze.

II DERATIZACIJA

Deratizacijom se u smislu ovog programa smatra primjena hemijskih metoda i sredstava za uništavanje komensalnih mišolikih glodara koji prenose uzročnike zaraznih bolesti, ili su rezervoari i mogući izvor infekcije.

Najmasovnije prisustvo glodara je u naseljima sa većim aglomeracijama ljudi, sa razvijenom mrežom infrastrukture i objekata i u kojima je intenzivna privredna proizvodnja i promet roba, jer u takvim sredinama imaju dobre uslove za skloništa, ishranu i razmnožavanje. Glodari se veoma brzo razmnožavaju i obzirom na zdravstveni rizik i ekonomske štete koje pričinjavaju, predstavljaju trajni remetilački faktor ljudskim naseljima

što iziskuje kontinuirane napore, ne na potpunom uništenju (jer je to nemoguće), nego za takvom kontrolom kojom se postiže svodenje njihovog broja na „biološki minimum“, t.j. na prihvatljivi nivo, koji predstavlja minimalni zdravstveni rizik i minimalni rizik za uništavanje materijalnih dobara i hrane.

Jedan značajan momenat u nastajanju i širenju raznih oboljenja putem glodara su savremeni, internacionalni i interkontinentalni komunikacioni uslovi, koji doprinose da se navedene bolesti, ukoliko se pojave na jednom kraju svijeta, za razliku što bi nekad mjesecima „putovale“ do nove zemlje-odredišta, sada prenose za nepunih 24 sata, na svaki dio zemaljske kugle.

Oboljevanje od zoonoza je moguće držati pod nadzorom, uglavnom provođenjem propisanih mjera preventivne deratizacije, dezinfekcije i dezinfekcije.

U pojedinim dijelovima svijeta preovladavaju različite vrste glodara, a na području Balkana, kao i na Zeničko-dobojskom kantonu najčešći glodari koje treba držati pod kontrolom su:

Kućni miš (*Mus musculus*), crni štakor (*Rattus rattus*) i sivi štakor-štakor selac (*Rattus norvegicus*) te mišoliki poljski glodari (*Apodemus agrarius*).

III PROPISI, PROVOĐENJE I NADZOR NAD OBAVEZNOM PREVENTIVNOM DERATIZACIJOM NA PODRUČJU ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA U 2015.GODINI

Zakon o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti („Službeni list FBiH“ broj 29/05) određuje izvođenje obavezne preventivne sistematske deratizacije, kao opštu mjeru u sprječavanju pojave zaraznih oboljenja, a obaveznu protuepidemijsku deratizaciju, dezinfekciju i dezinfekciju određuje kao posebnu mjeru za suzbijanje širenja određenih zaraznih bolesti. Provođa se u skladu sa Pravilnikom u pogledu stručne spremljenosti zaposlenika tehničke opremljenosti prostorija i drugih uslova kojima moraju udovoljavati zdravstvene ustanove privredna društva odnosno fizičke osobe za obavljanje deratizacije dezinfekcije i dezinfekcije.

Odredbama Pravilnika o načinu obavljanja obavezne dezinfekcije, dezinfekcije i deratizacije (Sl.novine F BiH br. 81/14) utvrđuje se način provođenja obavezne dezinfekcije, dezinfekcije i deratizacije. Obaveza izvođača preventivne deratizacije je da mora imati odobrenje Federalnog ministarstva zdravstva koje uključuje upotrebu otrova iz II i III grupe, mora zadovoljavati odredbe Pravilnika o uslovima u pogledu stručne spremljenosti zaposlenika, tehničke opremljenosti, prostorija i drugih uslova kojima moraju udovoljavati zdravstvene ustanove, privredna društva odnosno fizička lica-obrtnici za obavljanje dezinfekcije, dezinfekcije i deratizacije („Sl.Novine FBiH, broj 60/06 i 82/06). Preventivna sistematska deratizacija podrazumjeva trajnu kontrolu populacije mišolikih glodara nedozvoljavajući ekspanziju vektora zaraznih oboljenja u ekscesu.

Obavezna preventivna deratizacija provodit će se u naseljenim mjestima na području Kantona u objektima i prostorima kako slijedi:

1. Javne i zelene površine u pojasu naselja sa koncentriranim stanovništvom (gradska naselja),
2. Obale površinskih vodotokova u gradskim i prigradskim zonama,
3. Centralne deponije kao i nezvanična (neorganizirana) smetlišta u gradskim naseljima,
4. Vaspitno – obrazovni i kulturni objekti i njihovi prostori,
5. Kolektivni centri za smještaj i boravak izbjeglih i prognanih lica,
6. Objekti javnih zdravstvenih ustanova,

7. Javne ustanove administrativnog karaktera,
8. Individualne zgrade u privatnom vlasništvu u užim zonama gradskih naselja,
9. Vjerski objekti i groblja u gradskim naseljima,
10. Kanalizacione mreže sa šahtovima i izlivnim kolektorima,
11. Objekti i površine javnih preduzeća i organizacija i svih fizičkih, pravnih i ostalih lica uključujući sve uslužne djelatnosti,
12. Stacionarni objekti i sredstva javnog saobraćaja,
13. Objekti za proizvodnju i promet živežnih namirnica i predmeta opće upotrebe (korisnici i vlasnici istih),
14. Objekti za pružanje usluga javne higijene i
15. Zajednički prostori stambenih zgrada (podrumi i tavana).

Radi sto kvalitetnijeg provođenja sistematske deratizacije na području Zeničko-obojskog kantona u javnom sektoru i to u segmentu odgojno-obrazovnih ustanova na kritičnim mjestima (tačkama) na 2-3 lokacije u i oko navedenih ustanova će se postavljati monitorin PVC hranilice za glodare po HACCP sistemu pod ključem.

Izloženi mamci unutar hranilica se prate za to predviđenim check listama.

Cilj je uspostaviti kontinuirani nadzor i kontrolu prisustva glodara u ovom segmentu javnog sektora gdje imamo veću koncentraciju ljudi i pravovremeno intervenirati.

Izradu programa obavezne preventivne sistematske deratizacije na području Zeničko-dobojskog Kantona u 2015. godini, te koordinaciju nad aktivnostima u obaveznoj preventivnoj deratizaciji provodi stručni tim Instituta za zdravlje i sigurnost hrane Zenica.

Stručni nadzor nad izvođenjem obavezne preventivne sistematske deratizacije na području Zeničko-dobojskog kantona vršit će higijensko-epidemiološke službe domova zdravlja, što je u skladu sa članom 24. Zakona o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti FBIH. Troškovi stručnog nadzora kojeg će provoditi Higijensko-epidemiološke službe domova zdravlja padaju na teret sredstava budžeta općina za sistematsku deratizaciju i to na taj način da se 60% tih sredstava opredjeljuje Institutu za zdravlje i sigurnost hrane Zenica za troškove izvođenja sistematske deratizacije, a 40% domu zdravlja za troškove stručnog nadzora.

Upravni nadzor će vršiti Sanitarna inspekcija u skladu sa svojim ovlaštenjima, a u cilju uspješnog izvođenja deratizacije.

IV CILJ I SVRHA IZVOĐENJA OBAVEZNE PREVENTIVNE SISTEMATSKE DERATIZACIJE

Program izvođenja obavezne preventivne sistematske deratizacije na području Zeničko-dobojskog kantona u 2015. godini ima nekoliko važnih ciljeva kojima se treba obezbijediti:

- Prevencija zaraznih oboljenja naročito u epidemijskoj formi (prirodno-žarišnih infekcija) čiji su rezervoari, prenosioci i mogući izvor zaraze mišoliki glodari;
- Zaštita životne i radne sredine;
- Zaštita ekonomskih, ekoloških i estetskih vrijednosti;

Kod provođenja sistematske preventivne deratizacije Institut će koristiti principe rada po HACCP sistemu. Primjena HACCP /Hazard analysis and critical control points/ sistema u provođenju sistematske preventivne deratizacije u mnogim zemljama Evrope ima za cilj

unapređenje zaštite protiv mišolikih glodara i smanjenje mogućnosti neželjenih efekata rodenticida na zdravlje stanovništva. HACCP je sistem koji garantira neškodljivost u djelatnostima kojima je obaveza obezbjediti odsustvo štetnih glodara, insekata i mikroorganizama i njihovog učinka.

Principi HACCP-a su sledeći:

- Stručno ovladavanje izborom sredstava za deratizaciju, proizvedenih prema međunarodnim standardima;
- Utvrđivanje i posmatranje kritičnih tačaka na kojima se može javiti povećan broj glodara;
- Stalna interventna deratizacija kritičnih tačaka u 2015. godini i kvalitetan monitoring sistem;
- Analiza i praćenje zdravstvenih i drugih rizika u realizaciji Programa deratizacije u 2015. godini;
- Korekcijski postupci;
- Dobra dokumentacija;
- Verifikacija kvaliteta rada.

Istraživanje stepena infestacije podrazumjeva utvrđivanje prosječnog relativnog broja glodara, tj. praćenje broja glodara na kritičnim mjestima određenih područja općina ZDK. Ove aktivnosti će provesti dvije dvočlane ekipe osposobljenih medicinskih tehničara pod nadzorom epidemiologa tokom sedam dana pripremne faze.

Medicinski tehničari će u tom periodu obilaziti kritična mjesta u gradskim i prigradskim područjima općina i postavljati određenu nezatrovanu količinu mamaka u kutijama sa hranilicama na više mjesta u određenom području. U razmacima od tri dana će biti praćena potrošnja nezatrovane mase i prema tome proračunati infestaciju na tom području.

Pored toga na osnovu procjene štete koju prouzrokuju štakori će se proračunati infestacija, a i samim fizičkim uočavanjem štakora.

Na osnovu dobijenih podataka o stepenu i vrsti infestacije, broja domaćinstava, stanovnika, broja objekata i površina će se procijeniti potrebna količina antikoagulantnih rodenticida i insekticida.

V METODA IZVOĐENJA OBAVEZNE PREVENTIVNE SISTEMATSKE DERATIZACIJE

U literaturi, u praksi, u zakonskim propisima poznati su pojmovi *preventivne sistemske deratizacije* i *protivepidemijske deratizacije*. U slučaju pojave neke od zaraznih oboljenja, koja se prenose glodarima, odmah se prema rezultatima epidemiološkog ispitivanja, preduzima deratizacija, ograničena na određeno područje i objekte, sve do prestanka opasnosti za širenje dotičnog oboljenja, to je **protivepidemijska deratizacija**.

Međutim budući da se glodari u naseljenim mjestima jako brzo razmnožavaju, u slučaju da tu pojavu ne bi generalno držali pod kontrolom njihova populacija bi se toliko proširila da bi epidemija zaraznog oboljenja, koje bi se pojavila, bila tako velikih razmjera da bi njeno gašenje zahtijevalo enormni angažman zdravstva i cjelokupne zajednice i žrtve takve epidemije mogle bi da budu brojne. Zato se „sistemskom preventivnom“ deratizacijom trajno kontroliše glodarska populacija, nedozvoljavajući ekspanziju vektora zaraznih oboljenja.

Da bi kontrola glodara bila uspješna treba primijeniti pet značajnih principa i to:

Kontinuitet

Deratizaciju provoditi kontinuirano, iz godine u godinu, najmanje dva puta godišnje. Iako biološki ciklus razmnožavanja glodara omogućuje da od jednog para, za godinu, kroz nekoliko generacija nastane oko 1000 potomaka, ipak se smatra da kvalitetno obavljanje sistemske deratizacije u prijelaznim sezonama iz zime ka ljetu i ljeta ka zimi, može biti dostatno za postizanje navedenih ciljeva.

Sveobuhvatnost

Svi, odnosno glavnina objekata i površina koje zakon obavezuje da provede deratizaciju, moraju biti obuhvaćeni u okvirima akcije;

Istovremenost

Na određenom području na kome se provodi preventivna sistemska deratizacija, treba je provesti u što kraćem vremenskom rasponu, od nekoliko dana;

Intenzivnost

Moraju se primijeniti sredstva koja su dostatna da podmire sve zahtjeve glodarske populacije, kako ne bi došlo do njihove refraktarnosti, čime bi se kompromitovala akcija, postojeća sredstva propala i proizveli troškovi za nabavku drugih sredstava na koja glodari nisu refraktarni;

Umjerenost

Treba obezbijediti kompromis između intenzivnosti i ekoloških mogućnosti apsorbovanja upotrijebljenih deratizacionih sredstava;

Ritmičko izlaganje mamaca

Uz kontrolu, vršiti će se češće ritmičko izlaganje mamaca za uništavanje glodara (PULSE BAITING) u specijalne hranilice. To su namjenske plastične i kartonske kutije koje će se postaviti na 2000 mjesta na lokalitetima i prostorima od izuzetnog značaja. Ova nova metoda u kontroli efikasnosti obavezne sistemske preventivne deratizacije je vrlo značajna, jer će se tokom cijele godine pratiti i obnavljati potrošeni mamci za uništavanje glodara i tako u potpunosti uspješno i efikasno provoditi deratizacija na mjestima gdje se može očekivati povećani broj glodara.

VI VREMENSKI PERIOD IZVOĐENJA OBAVEZNE PREVENTIVNE SISTEMATSKE DERATIZACIJE NA PODRUČJU ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA U 2015.GODINI

Obavezna preventivna sistemska deratizacija - jesenja faza, na području Zeničko-dobojskog Kantona u 2015. godini, će biti provedena u periodu od 02. novembra do 05.decembra 2015 . godine, planirani početak je zbog vremenskih prilika koje pogoduju većoj najezdi mišolikih glodara s tim da će se u periodu 20-25 dana prije akcije provesti sve pripremne aktivnosti.

VII IZBOR SREDSTAVA ZA DERATIZACIJU

Prema Pravilniku o uslovima u pogledu stručne spreme zaposlenika, tehničke opremljenosti prostorija i drugih uslova kojima moraju udovoljavati zdravstvene ustanove, privredna društva, odnosno fizičke osobe za obavljanje dezinfekcije, dezinfekcije i deratizacije, i prema odluci Ekspertne grupe za nadzor zaraznih bolesti Ministarstva zdravstva Federacije Bosne i Hercegovine, kao i prema već proklamovanim stavovima

Evropske zajednice, Preventivna sistematska deratizacija će se izvoditi isključivo sa rodenticidima provjerena kvaliteta, druge generacije, izređenim prema licenciranim standardima Evropskih proizvođača.

Opredjeljenja za ovakav način rada u Evropi pokazala su visoku efikasnost, jer svi proizvodi imaju referalne vrijednosti, pa se time izbjegava svaka improvizacija i mešetarenja sa sredstvima i preparatima za deratizaciju. Zbog toga će se i u Zeničko-dobojskom kantonu u 2015. godini primjeniti vrlo strogi kriteriji Preventivne sistematske deratizacije u odnosu na izbor sredstava za deratizaciju.

Za sredstva koja će se koristiti (rodenticidi, insekticidi i dezinficijensi) u ponudi treba:

1. Navesti izbor preparata, generično ime, glavne karakteristike u odnosu na djelovanje;
2. Gotovi preparati moraju zadovoljavati propisane standarde u pogledu koncentracije trovne mase, konstitucije preparata i drugih fizičkih i hemijskih karakteristika te svi preparati moraju imati odgovarajuću dozvolu za upotrebu u BiH;
3. Rodenticidi moraju da imaju deklaraciju proizvodnje u 2015. godini;
4. Institut za zdravlje i sigurnost hrane će izvršiti kontrolu rodenticida, utvrditi količinu i vrstu rodenticida, a u toku izvođenja vršiti stalan nadzor nad primjenom preparata;

Dakle, u jesenjoj fazi Preventivne sistematske deratizacije u 2015. godini, koristiti će se sljedeća standardizirana sredstva:

Bromadiolon parafinski blok mamak,

Bromadiolon pasta mamak,

Alfachloraloze meki mamak

Mehanicki „Temo kollant“ namaz jake adhezivne moći.

VIII KARAKTERISTIKE SREDSTAVA KOJA ĆE SE KORISTITI

- Uništavaju sve vrste glodara;
- Postižu smrtne doze kod glodara već nakon jednog uzimanja zatrovane mase;
- Uništavaju glodare otporne na prvu generaciju rodenticida;
- Sadrže zaštitnu supstancu (gorku tvar) za ljude i domaće životinje;
- Primamljivi su glodarima (sadrže sredstva koja privlače glodare),
- Djeluju u niskim koncentracijama sa jedнократnim uzimanjem;
- Izazivaju smrt glodara sličnu prirodnoj (izaziva poremećaj koagulacije)
- Ne izazivaju rezistenciju kod glodara;
- Nisu repelentnog djelovanja;
- Postavlja se manja količina zatrovane mase, smanjuje se rizik od štetnih posljedica i zagađenja sredine;

IX KOLIČINA MATERIJALA KOJA SE PLANIRA UTROŠITI

U izvođenju preventivne sistemske deratizacije koristit ćemo rodenticide-antikoagulate II generacije u omjeru Bromadilon parafinski blok mamak od 48 do 60%, Bromadiolon pasta od 29 do 37%, Alfachloraloze meki mamak 3-7%.

Korištenjem parafiniranih mamaka, parafinskih blokova i pasta rodenticida ima za cilj da obezbijedi efikasno i produženo djelovanje u kanalizacionoj mreži, vodotokovima i svim ostalim prostorima. U potpunosti izostavljamo upotrebu rastresitih mamaka koji usljed djelovanja vode ili vlage uglavnom budu uništeni, a i naša ispitivanja su pokazala da trovnu rastresitu masu glodari izbjegavaju pored već postojeće hrane u okolini.

Na osnovu procjene prisutnosti glodara te potrošnje u prethodnim akcijama planira se utrošak materijala prikazan u sledećoj tabeli.

Naziv sredstva	Jedinica mjere	Količina (kg)	Struktura
Bromadiolon parafinski blok 20 g	kg	2400 - 2800	32 - 37%
Bromadiolon parafinski blok 100 g	kg	1200 - 1600	16 - 21%
Bromadiolon pasta (meki)10g	kg	2200 - 2800	29 - 37%
Alfachloraloze pasta (meki)10 g	kg	250-500	3 - 7 %
UKUPNO		7.500	

XI OSTALI POTREBNI MATERIJAL

Naziv sredstva	Jedinica mjere	Količina
Lijepak	tuba	100 - 150
Tacne	kom	1.500 - 2.250
Kartonske kutije za mamke	kom	10.000 - 13.000
PVC Hranilice	kom	200-300

Karakteristike općina Zeničko-dobojskog kantona od značaja za pripremu i provođenje programa obavezne sistemske preventivne deratizacije:

Općina	Površina u Km	Broj stanovnika po općinama na području ZDK
Zenica	558,5	115.134
Kakanj	377,0	38.937
Visoko	230,8	41.352
Tešanj	155,9	46.135
Zavidovići	556,0	40.272
Žepče	282,0	31.582
Maglaj	252,0	24.980
Doboj Jug	10,2	4.409
Usora	49,8	7.568
Breza	72,9	14.564
Vareš	390,1	9.556
Olovo	407,8	10.578

Obavezna preventivna sistematska deratizacija na području Zeničko-dobojskog kantona u 2015. godini obuhvatit će urbane zone svih općina kao i granične zone prema prigradskim naseljima koje su ugrožene stalnom ekspanzijom glodara iz prirode. Na ovaj način će se prevenirati rizik prenošenja zaraznih bolesti preko glodara koji dolaze iz ruralnih dijelova. U toku provođenja obavezne preventivne sistematske deratizacije Zavod za javno zdravstvo će posebno pratiti pojavu svih zaraznih bolesti čiji su rezervoar i prenosioc te mogući izvor zaraze mišoliki glodari. U svakom slučaju pojave ovih bolesti primjenivat će se interventni program deratizacije koji će imati za cilj da u što kraćem vremenskom roku izvore i puteve prenošenja bolesti preko glodara stavi pod nadzor i kontrolu i da ih što je moguće brže eliminiše.

XII ORGANIZACIJA

Pravilnikom o načinu obavljanja obavezne dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije („Službene novine FBiH“, broj 81/14) utvrđuje se način provođenja obavezne dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije, te se izvođač u cjelosti mora pridržavati navedenog Pravilnika i snosi punu odgovornost za ostvarivanjem mjera kojima se štiti zdravlje stanovništva i okolina od onečišćenja, trovanja i nanošenja štete.

Izvođač mora imati odobrenje Federalnog ministarstva zdravstva koje uključuje upotrebu otrova II i III grupe Pravilnika o uslovima u pogledu stručne spreme zaposlenika, tehničke opremljenosti, prostorija i drugih uslova kojima moraju udovoljavati zdravstvene ustanove, privredna društva odnosno obrtnici za obavljanje dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije („Službene novine FBiH“, broj 60/06 i 82/06).

Kontrolu izvođenja deratizacije obavljat će, na stručnom planu higijensko-epidemiološka služba domova zdravlja, a na upravnom planu sanitarna inspekcija.

XIII. IZRADA OPERATIVNOG PLANA OBAVEZNE PREVENTIVNE SISTEMATSKE DERATIZACIJE NA PODRUČJU ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA U 2015.GODINI

Obavezna preventivna sistematska deratizacija Zeničko-dobojskog kantona u 2015. godini će se izvršiti na osnovu **Operativnih planova** za svaku općinu izvođenja obavezne preventivne sistematske deratizacije koje će izraditi Zavod.

Obavezna preventivna sistematska deratizacija će se na cijelom području kantona vršiti u skladu sa doktrinom preventivne medicine: istim odabranim rodenticidima, najefikasnijim metodama rada i od strane jednog izvođača.

Operativni planovi za područje općine moraju najmanje sadržavati:

- Opis mjera koje se provode kao i naziv površina i objekata na kojima se provode mjere po danima;
- Obim rada u odnosu na površinu objekata i okolinu;
- Angažovani kadar (broj i stručna sprema);
- Iscrpan opis postupaka i tehnologije akcije deratizacije;
- Potrebnu vrstu i količinu rodenticida i insekticida po danima;
- Vozni park;
- Redoslijed i kalendar sa satnicom za provođenje svih planiranih mjera;

XIV. OBAVJEŠTAVANJE JAVNOSTI

Izvođač preventivne sistemske deratizacije je dužan prije početka izvođenja svake faze na prigodan način obavijestiti javnost, građane i druga pravna i fizička lica o početku i načinu izvođenja obavezne preventivne sistematske deratizacije. Obavješćavanje o izvođenju sistemske deratizacije u 2015. godini će se vršiti oglašavanjem u sredstvima javnog informisanja i putem plakatiranja, prije i u toku izvođenja aktivnosti. Obavezna je javna obavijest putem malih i velikih plakata, koji će se postavljati na javnim mjestima. Sredstva potrebna za javno obavješćavanje su prikazana u sledećoj tabeli:

Naziv sredstva	Jedinica mjere	Količina
Veliki plakati-obavijest (format A2)	kom	1000
Mali plakati –obavijest (format A5)	kom	6000
Naljepnice o izvršenom poslu	kom	10000

XV. DEZINSEKCIJA

Dezinsekcijom se u smislu ovog Programa smatra primjena fizikalnih i hemijskih metoda i sredstava, kojima se uništavaju insekti, odnosno člankonošci ili njihovi razvojni oblici (u daljem tekstu insekti), koji mogu prenositi uzročnike zaraznih bolesti, izazivati alergijske reakcije i imati štetno djelovanje na organizam čovjeka. Na području Zeničko-dobojskog kantona najčešći insekti koje treba kontrolisati u cilju njihovog svođenja na biološki minimum radi zaštite zdravlja stanovništva jesu:

- *Kućna muha (musca domestica),*
- *Žohari (žuti Blattella Germanica i crni Blatta Orientalis),*
- *Razni drugi insekti koji se povremeno javljaju na određenim područjima, ovisno o prirodnim i drugim uvjetima za njihov razvoj, pa uslijed toga uzrokuju uznemirenost stanovništva.*

Dezinsekcija na području Zeničko-dobojskog kantona se obavlja na sljedećim površinama i objektima:

1. Centralne deponije krutih otpadaka,
2. Druga postojeća, nezvanična smetlišta na području gradskog naselja,
3. Centri za kolektivni smještaj izbjeglih i prognanih lica,

XVII FINANSIRANJE OBAVEZNE PREVENTIVNE SISTEMSKE DERATIZACIJE

Troškove obavezne preventivne sistemske deratizacije na području Zeničko-dobojskog kantona u 2015. godini, koji se odnose na javne površine finansiraju se iz sredstava budžeta Kantona i budžeta općina, kako sljede:

- a. Obale površinskih vodotokova u gradskim i prigradskim zonama;
- b. Parkovi i druge zelene površine;
- c. Trgovi;

- d. Površine koje nisu privedene urbanističkoj namjeni;
- e. Javna mjesta na kojima postoji mogućnost razmnožavanja glodara;
- f. Centralne komunalne deponije kao i nezvanična (neorganizovana) smetlišta u gradskim i prigradskim naseljima;
- g. Javni objekti i prostori od posebnog značaja kao što su:
  - predškolske i školske ustanove;
  - zdravstveni objekti i ustanove;
  - objekti socijalnih ustanova i izbjeglički kampovi;
  - vjerski objekti;
  - đački i studentski domovi

Obveznici finansiranja obavezne preventivne systemske deratizacije na području Zeničko-dobojskog kantona su i privredni i drugi subjekti koji nisu navedeni, a posjeduju objekte i površine koje podlježu izvođenju, a na osnovu Naredbe Ministra zdravstva Zeničko-dobojskog kantona u skladu sa odredbama Zakona o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti FBiH.

XIX INSPEKCIJSKA KONTROLA

Kontrola izvođenja systemske deratizacije, od strane sanitarne inspekcije, je predviđena u dva navrata: u pripremnoj fazi i u fazi samog izvođenja, što će se konstatovati zapisnicima sanitarnih inspektora i što je u njihovoj nadležnosti, a predmet njihovih kontrola će sadržavati: vrstu rodenticida, rokove valjanosti, opremu, kadrove i tehnička pomagala, kao i kontrolu objekata i površina koje se tretiraju u preventivnoj deratizaciji.

VD DIREKTOR
Prim.dr.Senad Huseinagić

